

## 3-МАВЗУ: ИҚТИСОДИЙ ТИЗИМ ВА МУЛКЧИЛИК

Хамидова Зулфия Ахмаджоновна  
PhD, доцент



1. Ижтимоий-иқтисодий таракқиёт босқичлари ва уларни билишган бўлган турлича ёндашувлар

2. Ижтимоий-иқтисодий тизимлар ва уларнинг моделлари

3. Мулкчилик муносабатлари моҳияти, шакллари ва турлари.

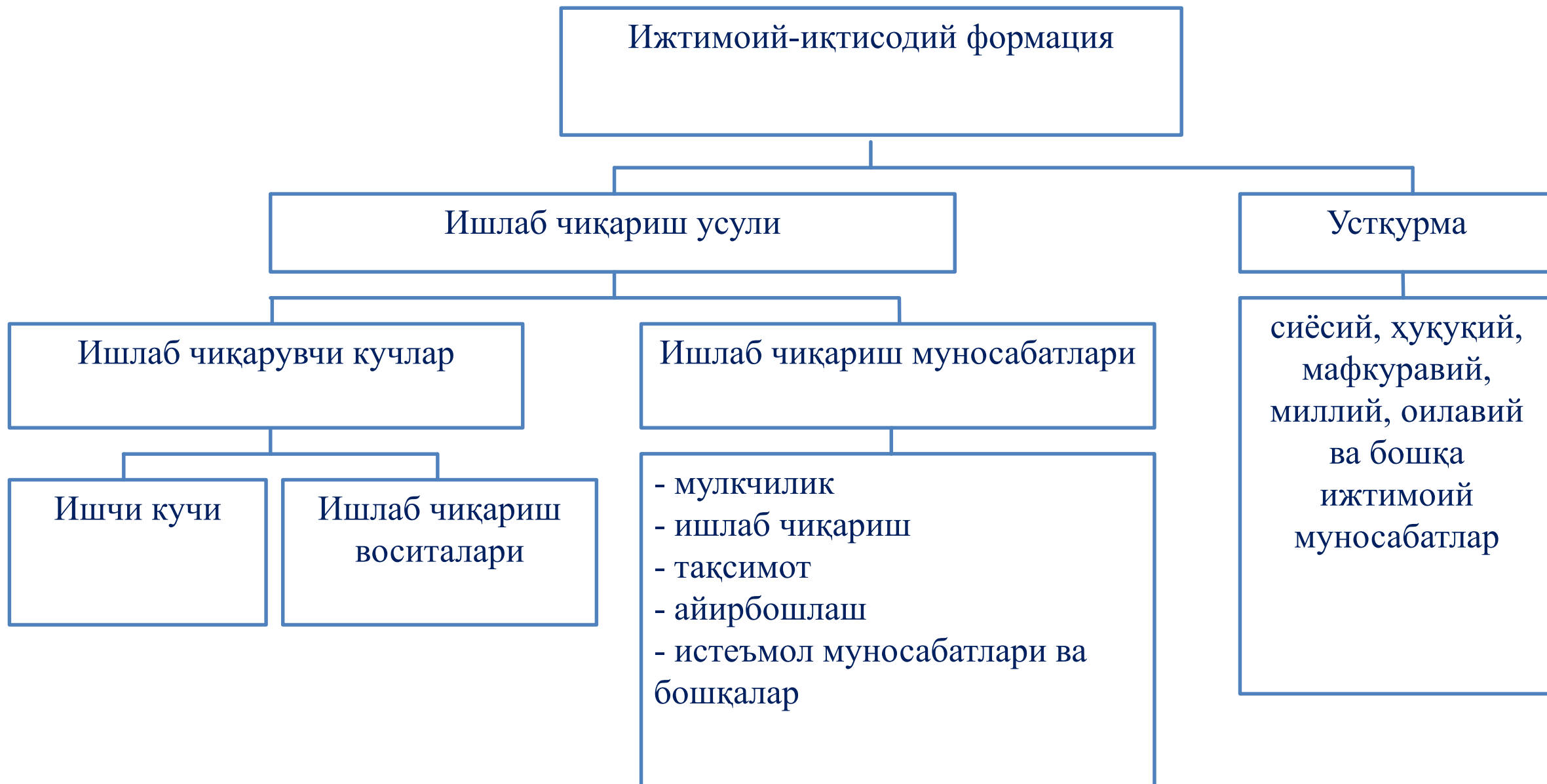
---

# Ижтимоий-иқтисодий тараққиёт тараққиёт босқичларини билишда турли хил ёндашувлар

---

- |   |   |
|---|---|
| 1 | тарихий-форматцион ёндашув                                    |
| 2 | маданийлашиш (цивилизация) даражаси<br>жиҳатидан ёндашув      |
| 3 | техника ва технологик тараққиёт даражаси<br>жиҳатидан ёндашув |
| 4 | иқтисодий тизимлар ўзгариши жиҳатидан<br>ёндашув              |
-

# Ижтимоий-иқтисодий формациянинг таркибий тузилиши



# Маданийлашиш (цивилизация) даражаси жиҳатдан ёндашув

Жамият тараққиётини цивилизацияларнинг алмашуви назарияси тарафдорлари қуйидаги 7 та босқичдан иборат цивилизацияни ажратиб кўрсатадилар:

давомийлик муддати 30-35 асрни ўз ичига олган

• неолит даври

давомийлик муддати 20-23 асрни ўз ичига олган

• шарқий қулдорлик даври (бронза асри)

давомийлик муддати 12-13 асрни ўз ичига олган

• антик давр (темир асри)

давомийлик муддати 7 асрни ўз ичига олган

• эрта феодализм даври

давомийлик муддати 4,5 асрни ўз ичига олган

• индустриализациядан олдинги давр

давомийлик муддати 2,5 асрни ўз ичига олган

• индустриал даври

давомийлик муддати 1,3 асрни ўз ичига олган

• юқори индустриализация даври

# Техника ва технологик тараққиёт даражаси жиҳатидан ёндашув

Меҳнат воситалари, материаллар, технология, энергия, ахборотлар, ишлаб чиқаришни ташкил этиш биргаликда ишлаб чиқаришнинг технологик усули дейилади

## Технологик усул босқичлари

### Оддий кооперация

Бир хил ишни ёки хизмат  
вазифасини бажарувчи  
ходимларнинг энг оддий  
шаклдаги уюлиши

### Мануфактура

Меҳнат тақсимолига  
асосланган, лекин машина  
ҳали мавжуд бўлмаган  
шароитдаги кооперация

### Машиналашган ишлаб чиқариш

Ихтисослаштирилган қурол  
ва асбобларга, тор  
операцияларга асосланган,  
ишлаб чиқаришни  
машиналар ёрдамида  
ташкил этилувчи  
кооперация

Фан-техника, технология ва ахборот тизимидаги ўзгаришларга қараб Р.Арон, Ж.Гелбрейт, У.Ростоу ва бошқа олимлар жамият таракқиёти босқичларини уч босқичга:



☐ индустрлашишгача бўлган жамият,  
индустрлашган жамият,

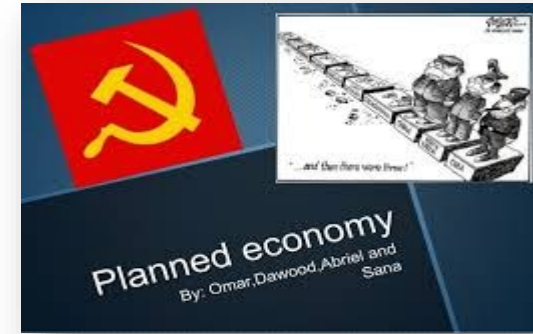
☐ юқори индустрлашган

☐ ахборотлашган жамият



**Анъанавий иқтисодиёт** – деярли ҳамма мамлакатлар босиб ўтган тарихий тизимдир. У ҳозирги даврда ҳам кўплаб иқтисодий жиҳатдан кам ривожланган мамлакатларда мавжуд бўлиб, уларда урф-одатлар, удумларга, анъаналарга асосланган иқтисодий жараёнларга амал қилади.

**Маъмурий-буйруқбозлик иқтисодиёти** амалда барча моддий ресурсларга ижтимоий аниқроғи давлат мулкчилигининг ҳукмронлиги ва маъмурий органлар томонидан иқтисодий қарорларнинг марказлашган тартибда қабул қилиниши билан характерланади



**Бозор иқтисодиёти** – бу товар ишлаб чиқариш, айирбошлаш ва пул муомаласи қонун-қоидалари асосида ташкил этиладиган ва бошқариладиган иқтисодий тизимдир.

**Иқтисодий тизим** – бу ҳар бир даврда ва маконда амал қилаётган иқтисодий муносабатлар мажмуаси, яъни иқтисодиётни ташкил қилиш шакллари, ҳўжалик механизми ва иқтисодий муассасалар билан биргаликда ташкил қилиниши ҳисобланади.





Мулкчилик  
муносабатлари

Мулкчилик  
ҳуқуқлари

бу мулкка эгалик қилиш,  
фойдаланиш, тасарруф этиш  
ва ўзлаштириш  
жараёнларида вужудга  
келадиган иқтисодий  
муносабатлардир.

мулк субъектининг мулк  
объектига нисбатан  
муносабатидир, яъни  
ундан фойдаланиш ва  
назорат қилиш  
юзасидан келиб  
чиқувчи ҳуқуқлар  
мажмуидир.



---

**Эгалик  
қилиш**

мулкнинг эгаси қўлида сақланиб туришини билдиради ва яратилган моддий бойликларни ўзлаштиришнинг ижтимоий шаклини ифодалайди

---

---

**Фойдаланиш**

— бу мол-мулкнинг иқтисодий фаолиятда ишлатилиши ёки ижтимоий ҳаётда қўлланилишидир.

---

---

**Ўзлаштириш**

у мол-мулкни даромад олиш учун ёки шахсий эҳтиёжни қондириш учун ишлатилишини билдиради.

---

---

**Тасарруф  
этиш**

— бу мол-мулк тақдирининг мустақил ҳал қилинишидир.

---

## **Мулкка айланган барча бойлик турлари мулкчилик объектларидир.**

- Мулк объекти бўлиб, инсон яратган моддий ва маънавий бойликлар, табиий бойликлар, ақлий меҳнат маҳсули, инсоннинг меҳнат қилиши қобилияти – ишчи кучи ва бошқалар ҳисобланади. Мулк объектида асосий бўғин – бу ишлаб чиқариш воситаларига эгалик қилиш ҳисобланади. Ишлаб чиқариш воситалари кимники бўлса, ишлаб чиқарилган маҳсулот ҳам унга тегишли бўлади.

## **Мулк субъекти**

**• жамиятда маълум ижтимоий-иқтисодий мавқега эга бўлган, мулк объектини ўзлаштиришда қатнашувчилар, мулккий муносабатлар иштирокчилари бўлиб, улар жамоа, синф, табақа ёки бошқа ижтимоий гуруҳларга бирлашган бўлади. Айрим кишилар, оилалар ва давлат ҳам мулкчилик субъекти сифатида майдонга чиқиши мумкин.**

# МУЛКЧИЛИК ШАКЛЛАРИ

**Жамоа мулки** –  
муайян мақсад йўлида турли  
кўринишдаги жамоаларга  
бирлашган кишилар томонидан  
биргаликда ўзлаштирилувчи  
восита ва неъматлар

**Давлат мулки** –  
ўз вазифаларини бажариш  
мақсадида давлат  
томонидан  
ўзлаштирилувчи турли  
восита ва неъматлар

**Хусусий мулк** –  
айрим кишилар ва  
гуруҳларга тегишли бўлиб,  
ёлланма меҳнатдан  
фойдаланиб даромад  
топишга қаратилган мулк

**Шахсий мулк** –  
фуқароларнинг шахсий  
ёки оилавий  
эҳтиёжларини  
қондиришга қаратилган  
мулк

**Аралаш мулк** –  
турли мулк шакллари синтезидан  
ташkil топиб, шунга мувофиқ тарзда  
ўзлаштирилувчи восита ва неъматлар

**Якка тартибдаги хусусий мулк**  
– алоҳида олинган мулкдор  
томонидан ўзлаштирилувчи  
восита ва неъматлар

**Корпоратив хусусий мулк** – маълум мақсад  
йўлида ўзаро бирлашган мулкдорлар маблағига  
асосланган корхоналар ташkil этиш орқали  
ўзлаштирилувчи восита ва неъматлар

**Давлат мулки – эгалик қилиш, фойдаланиш ва тасарруф қилиш давлат ихтиёрида бўлган мулк объектларидан иборат. Давлат мулки асосан икки йўл билан ҳосил бўлади:**

хусусий мол-мулкнинг миллийлаштирилиб, давлатнинг ихтиёрига ўтказилиши

давлат маблағлари ҳисобидан корхоналар қуриш, давлатга қарашли корхона ва ташкилотларда инвестицияларни амалга ошириш

**Жамоа мулки – муайян мақсад йўлида жамоага бирлашган кишилар томонидан моддий ва маънавий бойликларни ҳамжиҳатлик билан ўзлаштиришни билдиради.**

Жамоа мулки давлат мулкани корхона жамоаси сотиб олиши, бадал тўлаб корхона қуриши, акция чиқариб, уларни сотиш каби йўллар орқали пайдо бўлди. Жамоа мулкнинг муҳим хусусияти шундаки, ишлаб чиқариш воситалари ва меҳнат маҳсулига айрим шахслар эмас, балки маълум гуруҳ, кишилар эгалик қилади.

---

## Ўзбекистонда мулкни давлат тасарруфидан чиқариш ва хусусийлаштириш мақсади, йўллари ва усуллари

---

Давлат  
тасарруфидан  
чиқариш

— давлат корхоналарини ва ташкилотларини жамоа, ижара корхоналарига, акцияли жамиятларга, масъулияти чекланган жамиятларга, давлатга қарашли мулк бўлмайдиган бошқа корхоналар ва ташкилотларга айлантиришдир.

---

Хусусийлаштириш

— фуқароларнинг ва давлатга тааллуқли бўлмаган юридик шахсларнинг давлат мулки объектларини ёки давлат акцияли жамиятларининг акцияларини давлатдан сотиб олишидир.

---

**Хусусийлаштириш** - давлат мулкига эгалик ҳуқуқининг давлатдан хусусий шахсларга ўтишидир.

**Мулкни давлат тасарруфидан чиқариш бир қатор йўллар билан амалга оширилади:**

давлат корхоналарини акциядорлик жамиятига айлантириш

давлат корхонасини сотиб, уни жамоа мулкига айлантириш

мулкни қийматга қараб чиқарилган чеклар бўйича фуқароларга бепул бериш

мулкни айрим тадбиркор ва иш бошқарувчиларга сотиш

айрим давлат корхоналарини чет эл фирма ва фуқароларига сотиш ёки қарз ҳисобига бериш

давлат мол-мулкини аукционларда ким ошди савдоси орқали сотиш ва Ҳ.К.

Хусусийлаштиришнинг усуллари ҳам турлитуман бўлиб, уларни 3 гуруҳга ажратиш мумкин:

1

- давлат мулкини бепул бўлиб бериш орқали хусусийлаштириш

2

- давлат мулкини сотиш орқали хусусийлаштириш

3

- давлат мулкини бепул бўлиб бериш ҳамда сотишни уйғунлаштириш орқали хусусийлаштириш



# ДАВЛАТ МУЛКИНИ ХУСУСИЙЛАШТИРИШ УСУЛЛАРИ

Мулкни бепул бўлиб бериш орқали хусусийлаштириш

Меҳнат жамоаларига бепул топшириш

Барча жамият аъзоларига бепул бўлиб бериш

Аҳолининг айрим ижтимоий қатламларига бепул бериш

Ҳар бир жамият аъзосининг давлат мулкани ҳосил қилишдаги иштироки, яъни қўшган ҳиссасига қараб бўлиб бериш

Фойда келтирмаётган корхонани меҳнат жамоасига бўлиб бериш

Мулкни сотиш орқали хусусийлаштириш

Меҳнат жамоаларига сотиш

Барча жамият аъзоларига сотиш

Ким ошди савдосида фуқароларга ёки юридик шахсларга сотиш

Корхоналарни кейинчалик меҳнат жамоалари томонидан сотиб олиниши шarti билан ижарага бериш

Чет эл фирмалари ва фуқароларига ташқи қарзни узиш эъвазига бериш ёки сотиш

Мулкни бепул бўлиб бериш ҳамда сотиш усуллари уйғунлаштириш орқали хусусийлаштириш

## Ўзбекистонда мулкни давлат тасарруфидан чиқариш ва хусусийлаштириш жараёнини амалга ошириш босқичлари

I-босқич  
(1992-1993 йиллар)

Умумий уй-жой фондини, савдо,  
махаллий саноат, хизмат кўрсатиш  
корхоналарини, қишлоқ хўжалик  
маҳсулотларини қайта ишлаш  
tizими корхоналарини  
хусусийлаштириш

II-босқич  
(1994-1995 йиллар)

Кўплаб ўрта ва йирик корхоналар  
ҳиссдорлик жамиятларига  
айлантириш ҳамда уларнинг  
акцияларини республика қимматли  
қоғозлар бозорида сотиш

III-босқич  
(1996-1998 йиллар)

Акцияларининг назорат пакети  
давлат мулкида бўлган йирик  
корхона ва тармоқларни  
хусусийлаштириш

## Ўзбекистонда 1995-2003 йилларда давлат корхоналарини хусусийлаштиришнинг асосий кўрсаткичлари

Кўрсаткичлар	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Хусусийлаштирилган корхоналар сони, бирлик	8537	1915	1231	451	448	374	1449	1912	1519
Хусусийлаштириш натижасида ташкил этилган нодавлат мулкидаги корхоналар сони	8537	1915	899	266	373	372	1238	1800	1452
Акциядорлик жамиятлари	1026	1257	456	110	141	152	227	223	75
Хусусий корхоналар	6036	420	260	103	156	103	827	1252	981
Бошқа шаклдаги корхоналар	1475	238	183	53	76	117	184	325	396
Хусусийлаштиришдан тушган маблағ, млрд. сўм	2,4	5,3	4,4	8,9	9,1	14,3	23,2	43,6	56,1

# Ўзбекистонда мулкни давлат тасарруфидан чиқариш ва хусусийлаштириш жараёнини амалга ошириш босқичлари

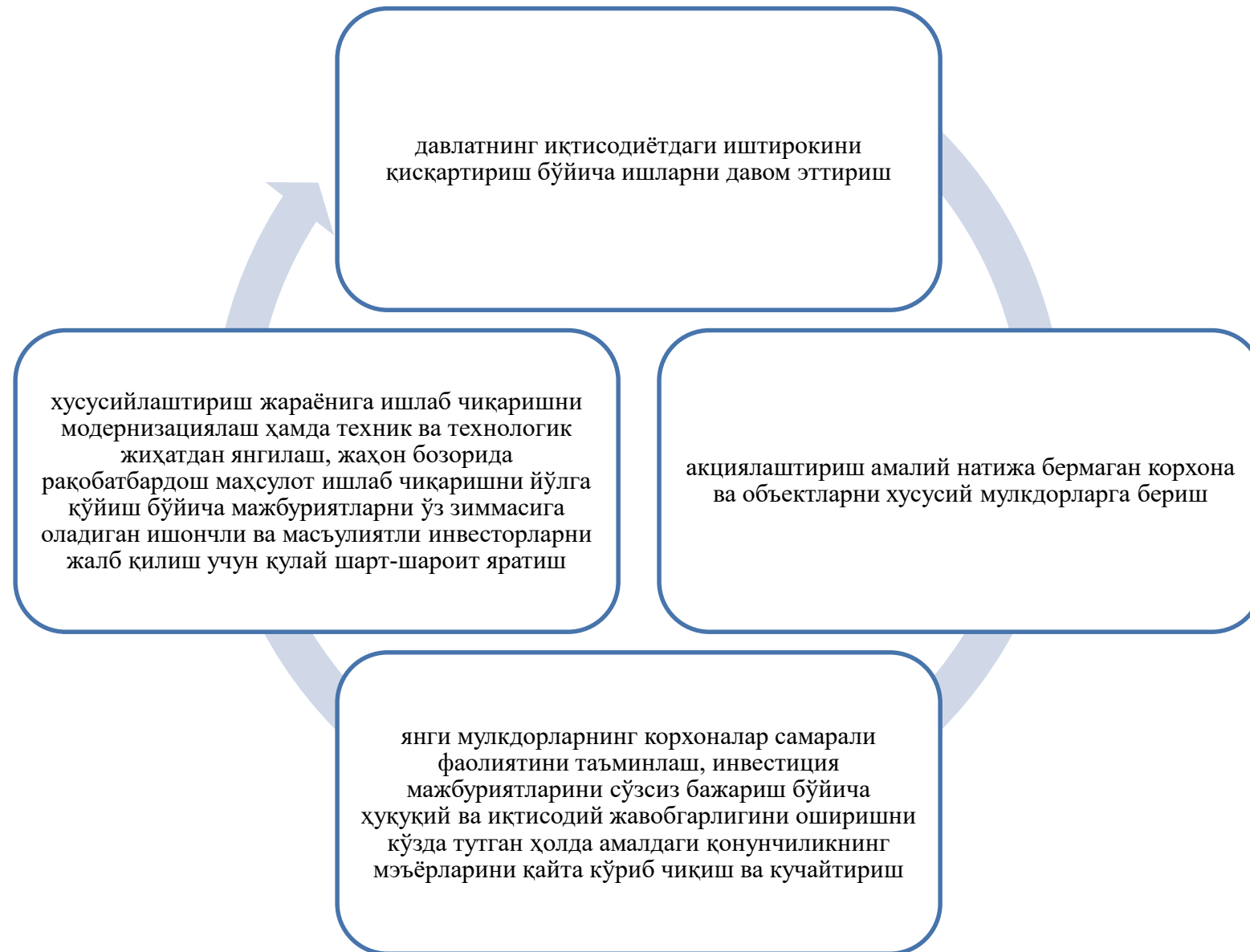
## IV-босқич (1998-2002 йиллар)

- Хусусийлаштирилган корхоналарга хорижий инвестицияларни жалб этиш, бошқарув самарадорлигини ошириш ва мулкчилик янги муносабатларини тўлақонли амал қилиши учун шароитлар яратиш

## V-босқич (2003 йилдан бошлаб)

- Хусусийлаштириш жараёнлари самарадорлигини ошириш ва жадаллаштириш, иқтисодиётда хусусий секторнинг иштирокини фаоллаштириш ва салмоғини ошириш

Хусусийлаштириш ва мулкдорлар сафини кенгайтириш, ислохотларни чуқурлаштириш ва иқтисодиётни янада эркинлаштиришнинг устувор йўналишидаги қилиниши лозим бўлган муҳим вазифалар қуйидагилардан иборат қилиб белгиланган



## ДАВЛАТ АКТИВЛАРИ АҲАМИЯТИ ВА ХУСУСИЙЛАШТИРИШ УСУЛЛАРИДАН КЕЛИБ ЧИҚИБ, ГУРУҲЛАРГА АЖРАТИЛГАН ХОЛДА ҚҲЙИДАГИ ТАРТИБДА СОТИЛАДИ:

1-гурӯх. Бутунлигича сотиладиган давлат корхоналари (объектлари) ва очик биржа савдоларида тўлиқ хусусий мулкка сотиладиган давлатга тегишли акциялар пакети ва давлат улушлари. Ушбу гурӯхга кирган корхона (объектлар) хусусийлаштириш механизми жуда содда, яъни объектлар ёки акциялар пакетларини биржа орқали сотиш. Бунда объект ёки акциялар пакети савдо майдончасига қўйилади, реклама ишлари амалга оширилади. Уларни сотишга қўмаклашувчи тегишли институтлар иштирок этади. Харидорларда талаб бўлмаган тақдирда дастлабки сотиш нархларини қадам-бақадам пасайтириш механизми қўлланади.

2-гурӯх. Сармоядорлар томонидан инвестиция мажбуриятларининг бажарилиши эвазига ноль қийматда танлов савдоларига қўйиладиган корхона ва объектлар. Ушбу гурӯх объектлари ҳудудларда танловлар эълон қилиш йўли билан сотилади. Ҳар бир ҳудудда ушбу ҳудуд маъмуриятининг раҳбари бошчилигида танлов комиссиялари тузилган. Сармоядорларга ноль харид қиймати бўйича сотилган паст рентабеллик, зарар кўриб ишловчи, иктисодий ночор давлат корхоналарининг бюджетга ва бюджетдан ташқари фондлар бўйича тўловлар, шу жумладан, улар бўйича ҳисоблаб ёзилган пенялар ва жарималар бўйича ўтган йиллардаги ишончсиз қарзлари ҳукунмат томонидан ҳисобдан чиқариб ташланади.

3-гурӯх. Давлатга тегишли бўлган акциялар пакети халқаро тендерларни ташкил этиш асосида сотиладиган стратегик аҳамиятга эга бўлган корхоналар. Йирик стратегик корхоналар тендерларни ташкил этиш йўли билан сотилади, бу ерда якка тартибда хусусийлаштириш жараёни қўлланилади. Бундай тендерларда иштирок этиш учун хусусийлаштирилаётган корхонага инвестициялар киритиш ва уни янада ривожлантириш бўйича бизнес-режаларини тақдим этган сармоядорларга рухсат берилади.

Давлатга тегишли бўлган акциялар пакети бундай тендерларда сотиладиган корхоналар Давлат инвестиция дастурига киритилиши мумкин, ушбу корхонани 7 йилга даромад ва фойда солиғидан озод этиш имконини беради. Бундан ташқари, акцияларнинг назорат қилиш ҳуқуқини бермайдиган пакетини харид қилган, лекин корхонага катта миқдорда маблағ киритган сармоядор Давлат мулки қўмитаси билан бошқарув назоратини қўлга киритиш тўғрисида шартнома тузиши мумкин

# ДАВЛАТ АКТИВЛАРИНИ ХУСУСИЙЛАШТИРИШ ТАРТИБИ ҚУЙИДАГИ НОРМАТИВ ҲУҚУҚИЙ ХУЖЖАТЛАР АСОСИДА ТАРТИБГА СОЛИНАДИ

Ўзбекистон Республикасининг “Давлат тасарруфидан чиқариш ва хусусийлаштириш тўғрисида”ги қонуни

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 03.07.2014 йилдаги ПҚ-2200-сон қарори

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 16.07.2017 йилдаги ПҚ-3067-сон қарори

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 11.10.2018 йилдаги ПФ-5552-сон фармони

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 14.01.2019 йилдаги ПҚ-4112-сон қарори

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 19.02.2019 йилдаги ПФ-5666-сон фармони

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 27.10.2020 йилдаги ПФ-6096-сон фармони

Давлат тасарруфидан  
чиқариш ва  
хусусийлаштиришнинг  
асосий принциплари

давлат тасарруфидан чиқариш ва хусусийлаштириш шакллари ва меҳнат жамоасининг манфаатларини ҳисобга олган ҳолда аниқлаш

давлат тасарруфидан чиқариш ва хусусийлаштириш вақтида мулкни пулли ва пулсиз топширишни қўшиб олиб бориш

пулсиз ва пулли хусусийлаштириладиган мулкдан улуш олишда фуқароларнинг ҳуқуқлари тенглиги

давлат тасарруфидан чиқариш ва хусусийлаштириш шароитида барча фуқаролар ижтимоий ҳимоя қилинишини таъминлаш

ошкоралик давлат тасарруфидан чиқариш ва хусусийлаштириш тадбирларини амалга ошириш устидан давлат ва жамоат назоратини йўлга қўйиш

рақобат тўғрисидаги қонунчилик талабларига риоя этиш.





ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ  
ДАВЛАТ АКТИВЛАРИНИ  
БОШҚАРИШ АГЕНТЛИГИ

Ўзбекистон Республикаси ҳудудида бўлган давлат иштирокидаги корхоналар  
ва улар таъсисчилигидаги корхоналар тўғрисида  
МАЪЛУМОТ



Соҳалар кесимида

800

Транспорт, савдо ва  
хизмат кўрсатиш

470

Қурилиш, саноат

295

Қишлоқ хўжалиги  
озик-овқат

241

АКТ

341

Ижтимоий соҳа

545

Бозор ва савдо  
комплекслари

77

Бошқалар

ДАВЛАТ ИШТИРОКИДАГИ КОРХОНЛАР

МЧЖ

1018

АЖ

250

ДК

1501

ЖАМИ  
2769

# Давлат активларини бошқариш агентлигининг халқаро ҳамкорлик йўналишида олиб борилаётган амалий ишлар юзасидан ИНФОГРАФИКА

## Агентлик иштирокидаги учрашувлар, форумлар ва вебинарлар

2019 йил давомида

60 та

2020 йил

январ-авон

95 та

### Франция консорциуми

«Чарва» эркин туристик зонаси лойиҳасида ва «Нито Ал» қурилишида консорциум шартномаси

### Франция Тараққиёт Агентлиги

Агентлик билан ўзаро ҳамкорлик масаласи

### EBRD

Табиғий ресурсларни (көмб, нефть ва газ соҳалари) бошқариш соҳасида потенциал лойиҳалар

### EBRD

Давлат корхоналарини хусусийлаштириш, бошқариш бўйича тақриб дўшана бўйича конференция

### Мангольд консалтинг

Берлин шаҳрида тақомил эъланлаган семинарни ўтказиш тартиби ва саноати бўйича

### Осиё Тараққиёт Банки

2020 йилга мўлжалланган Агентлик билан ўзаро ҳамкорлик режалари муҳокамаси

### Америка савдо палатаси

Агентлик фаолияти тўғрисида тақдимот ўтказиш

### Жаҳон банки

EBL дастурининг 2-компоненти муҳокамаси

### Австрия делегацияси

Агентлик билан ҳамкорликни йўлга қўйиш ва икки томонлама тўғрисидаги учрашув

## Халқаро молия институтлари билан амалга оширилаётган лойиҳалар

470,0 минг ЕВРО

-хусусийлаштириш қонуначилигини тақомиллаштириш;  
-корпоратив қонуначилигини тақомиллаштириш.

Республика иқтисодиёти учун 300 млн доллар

Корпоратив бошқарув ва давлат корхоналарини ишлов қилиш.

## Хорижий сафарлар ва семинарлар

**Латвия Республикаси**  
Хусусийлаштириш жараёнларини тартибга солишни ва институционал базани тақомиллаштириш

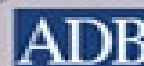
**Германия Федератив Республикаси**  
Агентлик ходимларининг корпоратив бошқарув ва хусусийлаштириш соҳаларидаги малакаларини ошириш

**Буюк Британия**  
Stephenson Harwood томонидан халқаро суд амалиёти, суд хизматлари, жумладан давлат активларини хусусийлаштириш



EBRD

Ўзбекистонда давлат иштирокидаги корхоналарни бошқаришнинг ҳуқуқий ва институционал асосларини мустақимлаштириш



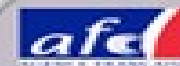
ADB

Иқтисодий бошқарувни тақомиллаштириш дастури



World bank

Ўзбекистонда институционал салоҳиятни оширишда тегили қўмақ кўрсатиш



FDA

Иқтисодий бошқарувни яхшилаш дастури

11,0 млн доллар

-давлат корхоналарини хусусийлаштиришга тайёрлаш;  
-давлат корхоналарида бошқаришни тақомиллаштириш;  
-давлат корхоналарида мониторинг маълумотлари базасини яратиш;  
-ҚҚ аъзоларини ўқитиш.

1,0 млн ЕВРО

Агентлик ходимлари ва давлат корхоналари мутахассисларининг соҳага оид малакасини ошириш ва тренинглар ўтказиш.

## Фаолиятдаги халқаро консультантлар

### Веслав Качмарек

Йўриқ хорижий компаниялар директори, Польша Республикасининг собиқ, Хусусийлаштириш вазирни, иқтисодиёт вазирни, молия вазирни

### Марек Грабарек

Бизнес ва менежмент бўйича мустақим тақрибали консультант

## Чет эл активлари

МАМЛАКАТЛАР

17

ЖАМИ

341

230

Кўчмас мулк

94

Кўчар мулк

37

Хўжалик мамнотлари

Жорий йилнинг 11-12 ноябр кунлари Тошкент халқаро инвестицион форумида "Хусусийлаштириш дастурини тақомиллаштириш" йўналишида Давлат активларини бошқариш агентлиги директори бошчилигида маърузалар ташкил этилади.

# 2021 йил 29 март куни Вазирлар Маҳкамасининг “2021-2025 йилларда давлат иштирокидаги корхоналарни бошқариш ва ислоҳ қилиш стратегиясини тасдиқлаш тўғрисида”ги 166-сон қарори қабул қилинди.

Қарор асосида 2021-2025 йилларда давлат иштирокидаги корхоналарни бошқариш ва ислоҳ қилиш стратегияси ва уни 2021-2022 йилларда амалга ошириш бўйича “йўл харитаси” ҳамда мақсадли кўрсаткичлари тасдиқланди

Стратегия халқаро молия институтлари, хусусан, Европа тикланиш ва тараққиёт банки томонидан жалб этилган экспертлар иштирокида ишлаб чиқилган бўлиб, бир қатор меъёрларни ўз ичига олади



Ўзбекистон Республикасининг  
“Давлат мулкни бошқариш  
тўғрисида” ва  
“Хусусийлаштириш  
тўғрисида”ги Қонунлари  
лойиҳасини ишлаб чиқиш

Давлат иштирокидаги  
корхоналарга эгалик қилиш  
мезонларини (табiiй  
монополия, стратегик манфаат  
соҳасида фаолият юритадиган  
ва бошқ.) белгилаш, ҳар йили  
ушбу мезонлардан келиб чиқиб,  
“сот ёки тушунтир” тамойили,  
яъни агар маълум бир  
корхонани давлатда ушлаб  
туришнинг зарурати асослаб  
берилмаса сотишга мажбур  
бўладиган янги амалиёт жорий  
этилади

Давлат иштирокидаги  
корхоналарга нисбатан тижорат  
ва нотижорат мақсадларни  
белгилаш, давлат иштирокидаги  
корхоналар ва нодавлат юридик  
шахслар учун тенг шароит  
яратиш, жумладан барча давлат  
унитар корхоналарини хўжалик  
жамиятларига айлантириш,  
давлатнинг мулкдор (акциядор,  
иштирокчи, муассис) ва  
тартибга солувчи  
функцияларини ажратиш

Бошқарув органлари аъзоларини  
босқичма-босқич, танлов  
асосида сайлаш, кузатув  
кенгаши таркибига мустақил  
аъзоларни жалб этиш, унинг  
қошида кўмиталар ташкил этиш,  
тафтиш комиссиялари  
фаолиятини тугатиш

Корхоналар фаолияти  
натижадорлиги ва Стратегияни  
амалга ошириш тўғрисидаги  
ахборотни Ўзбекистон  
Республикаси Олий Мажлиси  
палаталарида эшитиш  
амалиётини жорий этиш,  
корхоналарнинг веб-сайтини  
яратиш ва бошқалар



# ҚАРОР ДОИРАСИДА

давлат иштирокидаги корхоналарнинг ижро этувчи органи ва кузатув кенгаши аъзолари корпоратив бошқарув тамойиллари (акциядорларнинг умумий йиғилиши, кузатув кенгаши ва муассис қарорлари) асосида улар томонидан мустақил равишда сайлаш (тайинлаш)

давлат иштирокидаги корхоналарда кузатув кенгаши, ички аудит хизмати, кузатув кенгаши таркибида аудит қўмитаси ташкил этиш

акциялари фонд биржасининг биржа котировкаси варағига (листингга) киритилган ва давлат улуши 50 фоиздан ортиқ бўлган акциядорлик жамиятларида “мувофиқлик тизими” хизматини ташкил этиш

давлат иштирокидаги корхоналар фаолиятининг натижалари тўғрисида йиғма ҳисобот шакллантириш ва 2022 йилдан бошлаб, ҳар йили кейинги молия йилининг 1 августига қадар Давлат активларини бошқариш агентлигининг расмий веб-сайтига жойлаштириш



2022 йил 1 январдан ижроия органи ва кузатув кенгаши аъзолари ваколатларини бир йилдан уч йилгача узайтириш ҳамда давлатнинг “олтин акция” махсус ҳуқуқини бекор қилиш кўзда тутилмоқда

Бундан ташқари, Давактив агентлиги фаолиятини замонавий ёндашув ва услублар асосида ташкил этишга қўмаклашиш учун маҳаллий ва халқаро мутахассисларни жалб қилган ҳолда Эксперт кенгашини ташкил этиш назарда тутилмоқда

Стратегияни амалга ошириш натижасида давлат иштирокидаги корхона кузатув кенгашлари таркибида мустақил аъзолар улуши босқичма-босқич 30 фоизга етказиш, давлат иштирокидаги корхоналар сонини 75 фоизга қисқартириш ҳамда 20 та давлат иштирокидаги корхоналар акцияларини бирламчи ва иккиламчи (IPO ва SPO) оммавий жойлаштириш назарда тутилган



**ИҚТИСОДИЙ ФАОЛИЯТ ТУРЛАРИ БЎЙИЧА КОРХОНАЛАР ВА ТАШКИЛОТЛАР Сони**  
(деҳқон ва фермер хўжаликларисиз, 1 январ ҳолатига кўра, бирликда)

	Рўйхатга олинган								Фаол							
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Жами	213643	221140	225998	225560	242379	276237	419490	503538	189867	196014	207104	210594	229666	262930	398133	475197
Шу жумладан																
Қишлоқ, ўрмон ва балиқ хўжалиги	18590	18957	19161	19596	22062	25438	31731	44657	16627	16739	17357	17962	20530	23975	29379	41321
Саноат	40115	43215	44218	45339	50741	58671	74249	88727	36128	38977	41066	42847	48566	56233	70576	83539
Қурилиш	21234	22534	23022	23536	25208	30305	38108	43173	18374	19616	20863	21790	23807	28955	36199	40950
Савдо	66261	66457	65688	66497	66865	74604	106874	140182	57376	57690	58930	61214	62714	70457	101081	132192
Ташиш ва сақлаш	8693	9449	10189	11199	12287	13636	16096	18211	7813	8486	9488	10631	11779	13121	15360	17301
Яшаш ва овқатланиш бўйича хизматлар	13132	14571	15460	16365	18037	20892	27429	32501	11905	12969	14194	15293	16964	19656	25636	30111
Ахборот ва алоқа	7339	7402	6991	6681	6518	7130	8451	10188	6396	6443	6327	6201	6167	6738	7901	9517
Соғлиқни сақлаш ва ижтимоий хизматлар	5962	5883	5897	3800	4514	5477	8107	9427	5755	5695	5772	3709	4417	5364	7903	9145
Бошқа турлари	32317	32669	35372	32547	36147	40084	108445	116472	29493	29396	33107	30947	34722	38431	104098	111121

**ИҚТИСОДИЙ ФАОЛИЯТ ТУРЛАРИ БЎЙИЧА КОРХОНАЛАР ВА ТАШКИЛОТЛАР СОНИ**  
(деҳқон ва фермер хўжаликларисиз, 1 январ ҳолатига кўра, бирликда)

	Нофаол								Янги ташкил этилган							
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Жами	23776	25126	18894	14966	12713	13307	21357	28341	26334	26037	26896	31279	38167	48922	96743	95311
Шу жумладан																
Қишлоқ, ўрмон ва балиқ хўжалиги	1963	2218	1804	1634	1532	1463	2352	3336	2384	2282	2351	3349	5144	5586	7516	15030
Саноат	3987	4238	3152	2492	2175	2438	3673	5188	6633	5777	5841	6608	10182	11262	19530	18626
Қурилиш	2860	2918	2159	1746	1401	1350	1909	2223	2671	3001	2850	3044	3788	6360	8742	6022
Савдо	8885	8767	6758	5283	4151	4147	5793	7990	6334	6144	7136	8536	7891	11713	36323	35225
Ташиш ва сақлаш	880	963	701	568	508	515	736	910	1608	1433	1293	1666	1830	2107	2956	2399
Яшаш ва овқатланиш бўйича хизматлар	1227	1602	1266	1072	1073	1236	1793	2390	2285	2265	2403	2836	3353	3891	7241	5639
Ахборот ва алоқа	943	959	664	480	351	392	550	671	759	979	806	944	1001	1228	1671	1922
Соғлиқни сақлаш ва ижтимоий хизматлар	207	188	125	91	97	113	204	282	398	424	486	516	858	1154	1399	1475
Бошқа турлари	2824	3273	2265	1600	1425	1653	4347	5351	3262	3732	3730	3780	4120	5621	11365	8973

# ИҚТИСОДИЙ ФАОЛИЯТ ТУРЛАРИ БЎЙИЧА КОРХОНАЛАР ВА ТАШКИЛОТЛАР Сони

(деҳқон ва фермер хўжаликларисиз, 1 январ ҳолатига кўра, бирликда)

	ТУГАТИЛГАН							
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
<b>Жами</b>	20342	18740	22646	25207	21924	15601	16880	11547
<b>Шу жумладан</b>								
<b>Қишлоқ, ўрмон ва балиқ хўжалиги</b>	1456	1655	2121	2549	2205	1603	1760	1331
<b>Саноат</b>	3460	3331	4244	4693	3904	2996	3062	1929
<b>Қурилиш</b>	2000	1936	2218	2523	2357	1663	1717	1163
<b>Савдо</b>	7316	6336	7390	8108	7242	4624	4666	3154
<b>Ташиш ва сақлаш</b>	755	705	941	1048	956	748	676	414
<b>Яшаш ва овқатланиш бўйича хизматлар</b>	1267	1060	1503	1803	1672	1173	1185	649
<b>Ахборот ва алоқа</b>	807	702	792	978	676	422	395	171
<b>Соғлиқни сақлаш ва ижтимоий хизматлар</b>	211	442	231	230	189	134	186	122
<b>Бошқа турлари</b>	3070	2573	3206	3275	2723	2238	3233	2614



---

# ФОЙДАЛИ ҲАВОЛАЛАР

- <https://www.stat.uz/uz/rasmiy-statistika/usreo-2>
- <https://davaktiv.uz/oz>